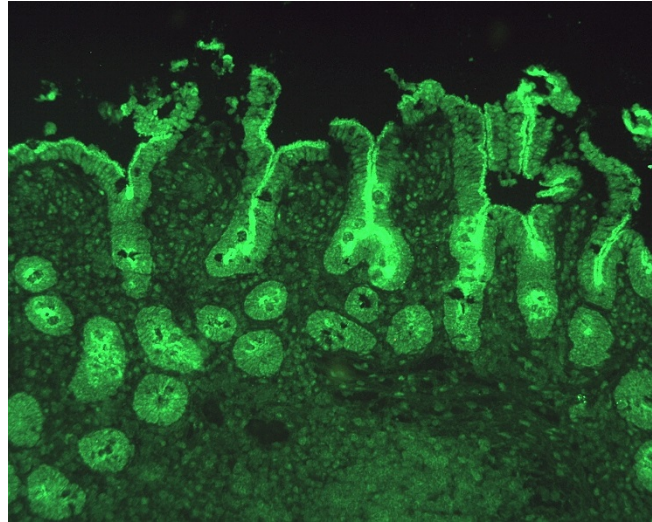

Auto-immune enteropathie

Roy van Wanrooij, MDL-arts

Disclosure belangen spreker

(potentiele) belangenverstremgeling	Geen
Voor deze bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Geen
<ul style="list-style-type: none"> • Sponsoring of onderzoeksgeld • Honorarium of andere (financiële) vergoeding • Aandeelhouder • Andere relatie, namelijk:	<ul style="list-style-type: none"> • • • •

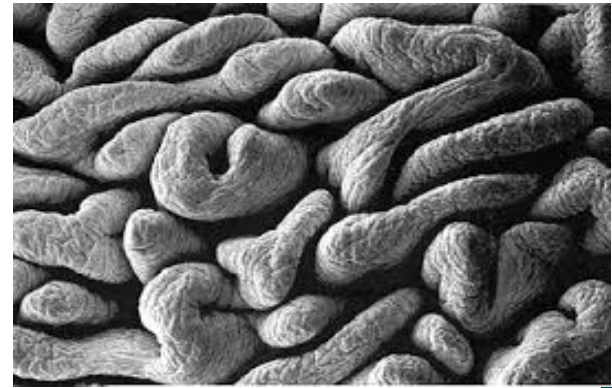
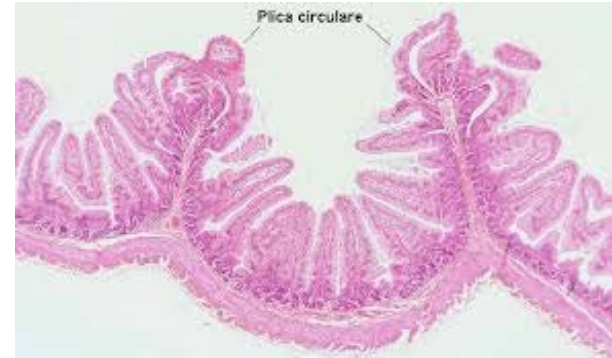
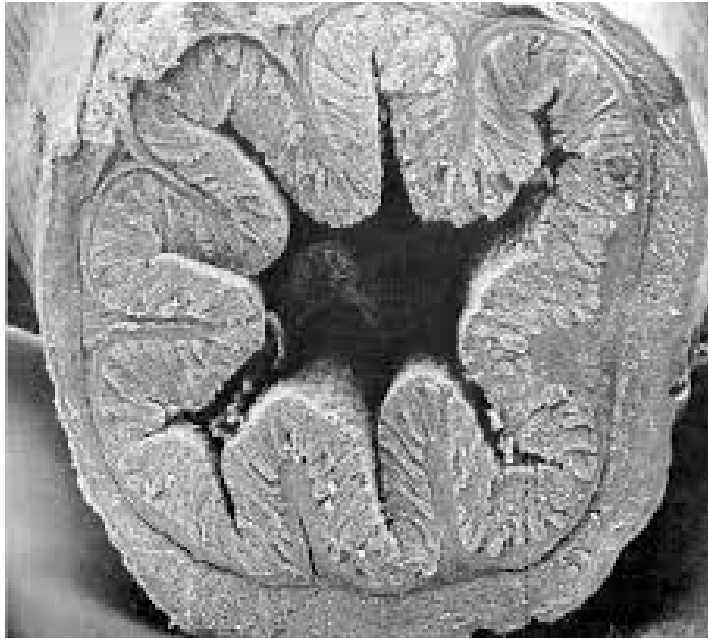

'Vergroot je mogelijkheden'

1) Plicae (circulaire vouwen)

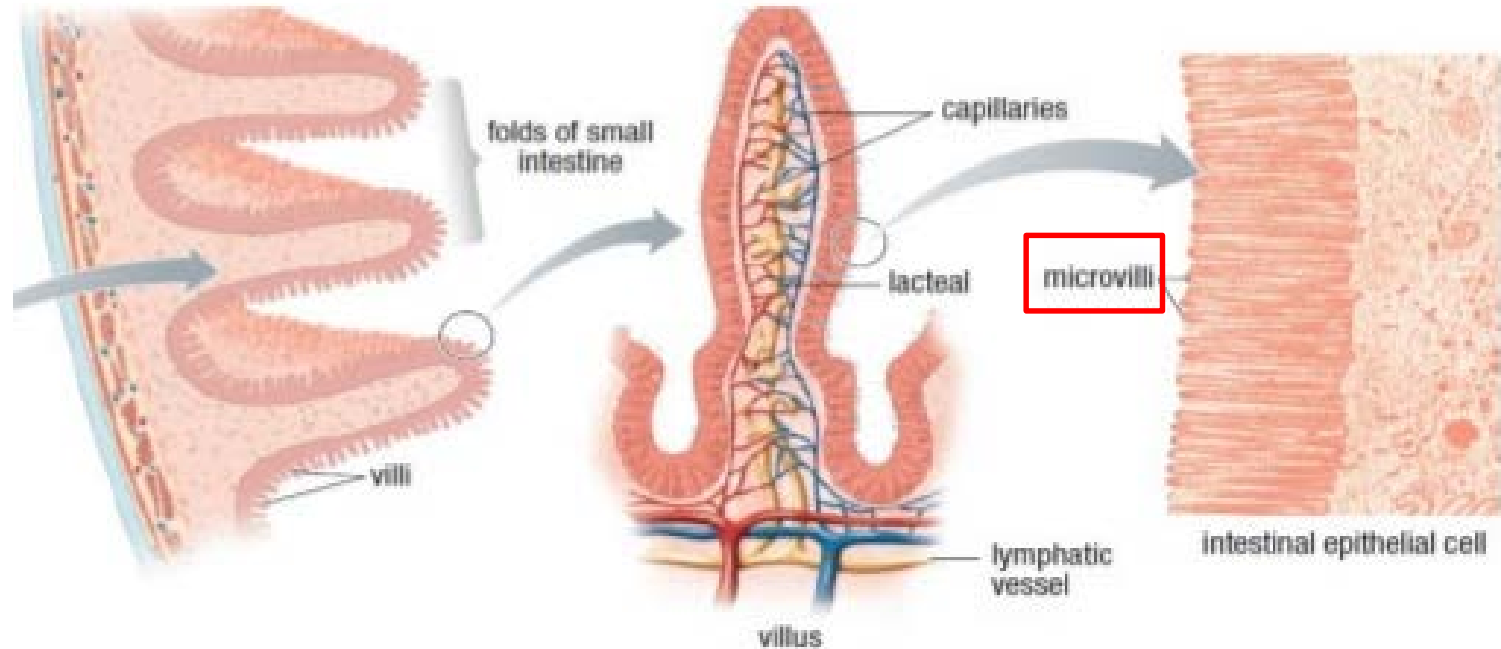

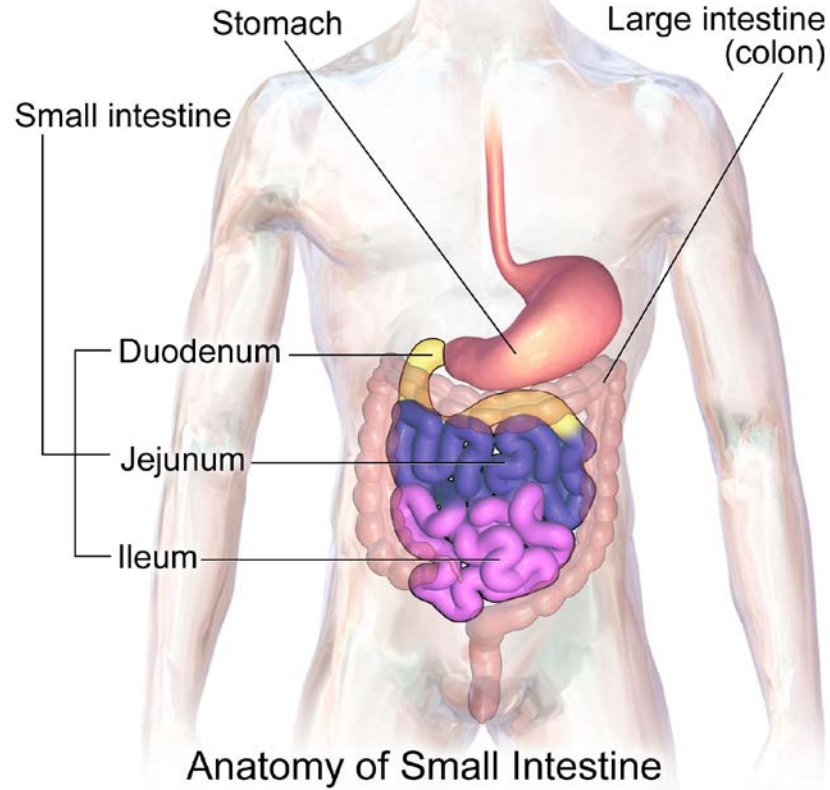
2) Darmvlokken (vili)

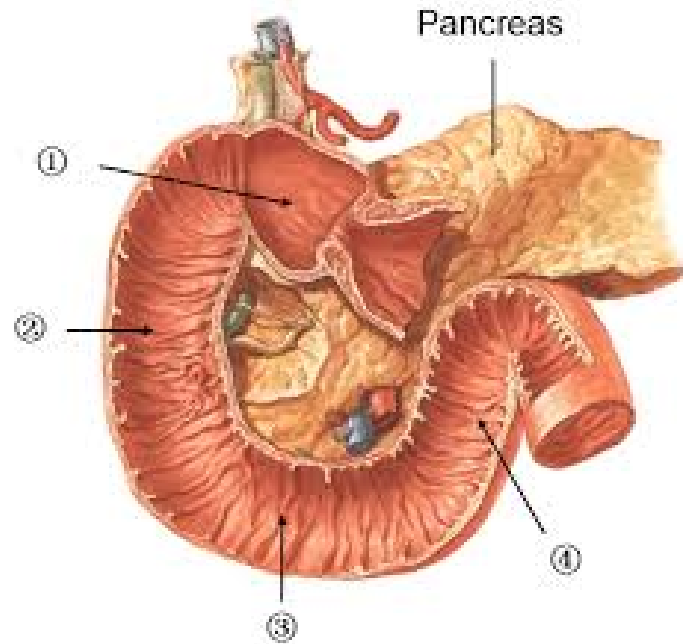
3) Brush border (microvilli)

Duodenum

Functies van het duodenum

- Neutraliseren maagzuur door uitscheiding bicarbonaat door Brunnerse klieren
- Menging met spijsverteringsenzymen (gal, alvleeskliersappen)
- Reguleren hormonen t.b.v. spijsvertering (secretine, cholecystokinine, GLP)
- Absorptie (o.a. ijzer, foliumzuur)

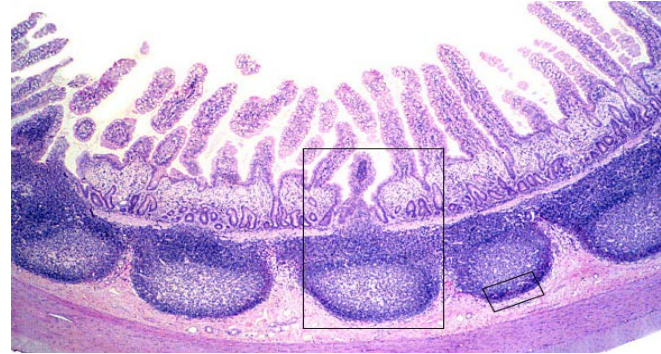
Jejunum (nuchtere darm)

- Dikke spierlaag en vasculatuur
- Merendeel van absorptie

Ileum (kronkelige darm)

Peyerse platen

De darm is het grootste immunologische orgaan

Samenvatting fysiologie

- Enorm darmoppervlak (plooien, villi, microvilli)
- Grootste immunologische orgaan
- Duodenum: 'voedselbrij', hormonale regulatie, ijzer opname
- Jejunum: grootste deel absorptie
- Ileum: immunologisch actief, vitamine B12 en galzuren opname

Vlokatrofie = malabsorptie

- Diarree, m.n. vettig
- Gewichtsverlies
- Deficiëntie van o.a. ijzer en vetoplosbare vitamines (A, D, E, K)

Oorzaken vlokatrofie

chronisch inflammatoire ziekten

auto-immuunziekten

coeliakie

refractaire coeliakie type I

auto-immune enteropathie

ziekte van Crohn

inflammatoire ziekten

collageneuze enteritis

eosinofiele enteritis

allergieën

proteïne-intolerantie

lymfoproliferatieve oorzaken

refractaire coeliakie type II

alfazwareketenziekte ("immunoproliferative small intestinal disease")

immunodeficiënties

primaire immunodeficiëntie

infecties

parasieten

Giardia lamblia

bacteriën

Tropheryma whipplei

Mycobacterium tuberculosis

virussen

aidsenteropathie

vasculair

dunnedarmischemie

iatrogeen

NSAID-gebruik

radiatie-enteritis

chemotherapie

Auto-immune enteropathie

1982 dr. Unsworth en dr. Walker-Smith, London.

Criteria:

- 1) Vlokatrofie, niet reagerend op dieet aanpassingen
- 2) Afwezigheid van immuundeficiëntie
- 3) 'Darm' auto-antistoffen en/of bijpassende auto-immune aandoening

- Kinderleeftijd:

- IPEX (75%)

- IPEX-achtig (20%)

- Gastro-intestinale vorm (5%)

- Volwassen leeftijd

- idiopathisch

- medicatie geïnduceerd (olmesartan)

IPEX-syndroom

IPEX: -immuun dysregulatie, polyendocrinopathie,
          -auto-immune enteropathie
          -X-gebonden

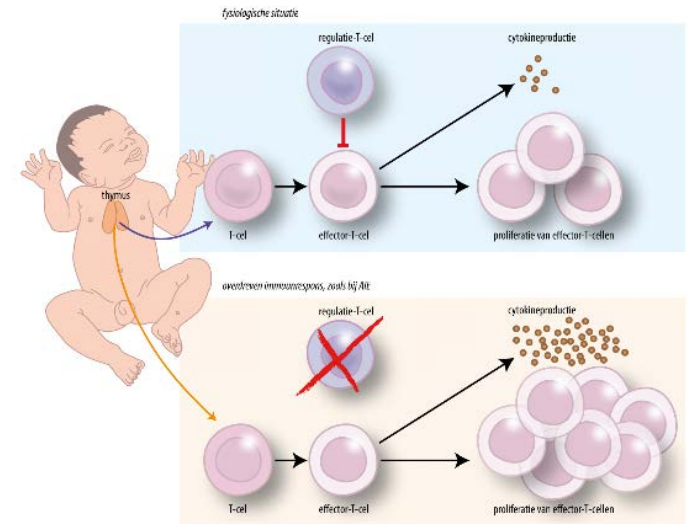
Trias: AIE, diabetes mellitus, hematologische problematiek

Alleen bij jongens beschreven (gelegen op X-chromosoom)

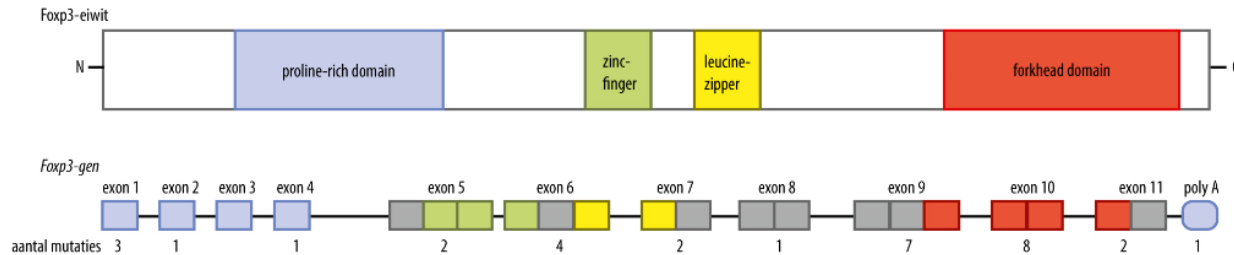
Pathogenese bij kinderen

- Regulerende T-cellen aanwezig, echter ↓ expressie Foxp3
- Functioneel defect regulerende T-cellen

- Foxp3 gen heeft 11 exonen
- Multipele mutaties gevonden: correleren echter niet met fenotype
- 300 genen die Foxp3 reguleren

Behandeling IPEX syndroom

- Ondersteunend
- Immuunsuppressiva
- Stamceltransplantatie
- Immunotherapie

Mortaliteit > 50% voor 10^e levensjaar

Auto-immune enteropathie bij volwassenen

Prevalentie

- Vooral case-reports en case-series
- Grootste serie 30 patiënten
- Amsterdam UMC 13 patiënten bekend

Klinische presentatie

- iets meer ♀ dan ♂
- 52 jaar (23-73 jaar)

Klinische presentatie

- Ontlasting 850 gram / 24 uur
- 15kg gewichtsverlies
- 69% klinische opname met intraveneuze vocht en kalium suppletie
- 54% parenterale voeding (TPV)

Histologie

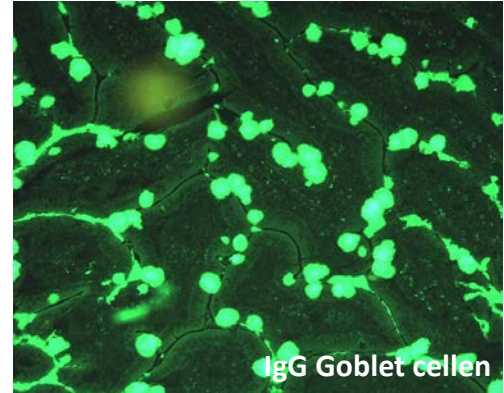
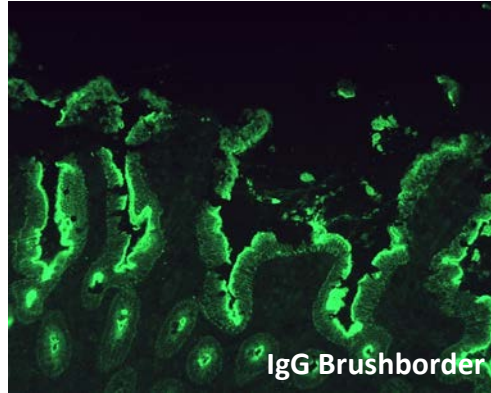
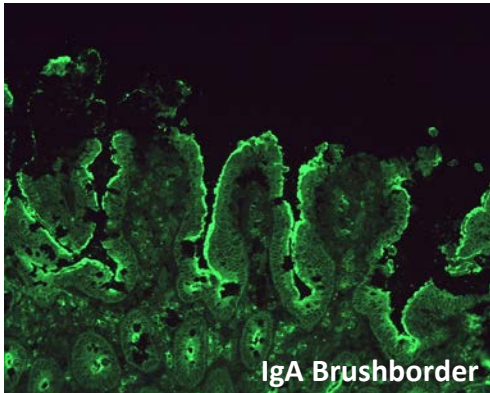
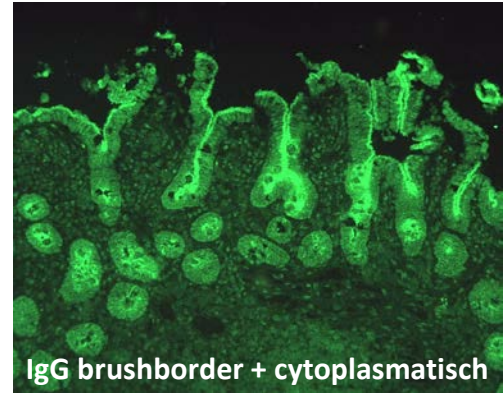
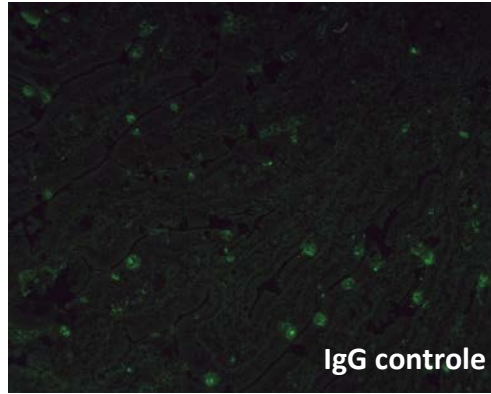
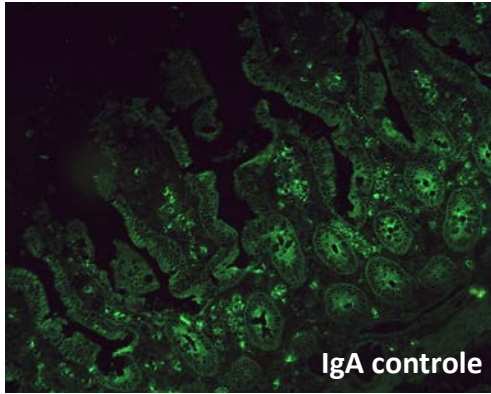
Wisselend histologisch beeld:

- Actieve chronische enteritis
- Coeliakie-like
- Graft-versus-host-like
- (mixed type)

Serologie

- 10 / 13 (77%) hadden anti-enterocyt antistoffen
  - 4 patiënten IgA+ en IgG+
  - 4 patienten IgA+
  - 2 patienten IgG+
  - 9 patiënten IgA+ en 6 patiënten IgG+
- 2 patiënten anti-goblet cel antistoffen
- 1 patiënt had geen antistoffen

Serologie

- AE 75 (kDa) is een (auto)antigeen voor anti-enterocyte antistoffen
- AE-75 in gehele wand dunne darm gelegen
- AE-75 participeert in behoud van tight-junction integriteit
- Anti-enterocyt antistoffen interfereren hiermee, en leiden vermoedelijk tot schade aan de integriteit, wat kan bijdragen aan een inflammatoire respons (enteropathie)

Rol in pathogenese of secundair fenomeen?

- Titer antistoffen correleert niet met ernst histologische afwijkingen
- Antistoffen verdwijnen meestal na immunosuppressieve behandeling

Rol in pathogenese of secundair fenomeen?

- Controles: 0 / 30 (0%)
- Coeliakie: 4 / 52 (7,7%)
- Refractore coeliakie type 2: 3 / 18 (16.7%)
- Enteropathie geassocieerd T-cel lymfoom: 2 / 10 (20%)

Anti-enterocyte antistoffen komen het vaakst voor bij autoimmune enteropathie, maar ook bij (ernstige) enteropathien

Fenotype intra-epitheliale lymfocyten (IEL)

- Vaker vergrote CD4⁺ T-cel populatie (in vergelijking met CD8⁺)
- 'Normale' gamma-delta IEL populatie
- Geen vergrote populatie van IELs met een aberrant fenotype

Associatie met auto-immuniteit

- 46% heeft andere autoimmuun ziekte
- In 86% systemische auto-antistoffen gevonden
- Tevens frequent afwijkingen in maag en colon
- Associatie met HLA-DQ2.5

Behandeling

- Stap 1: budesonide / prednisolon i.c.m. thiopurines
  - Stap 2: rituximab, cladribine, infliximab
  - Stap 3: autologe stamcell transplantatie?
-
- Opvallend: 4 / 13 zijn uiteindelijk in klinische remissie zonder onderhoudsmedicatie

Conclusie

- Auto-immune enteropathie is een zeldzame, maar ernstige aandoening
- Anti-enterocyt antistoffen helpen in het identificeren van deze patiënten
- De ziekte is redelijk te behandelen, en er is soms geen onderhoudsbehandeling meer nodig.

Vragen?